

Czékus Géza

AZ ÉRTELMI FOGYATÉKOSOK FEJLŐDÉSE

Development of the mentally retarded

Értelmi fogyatékos gyermekek testi fejlődése. Szerkesztette: Dr. Buday József. Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete, Budapest, 2008

Az Európai Anthropológiai Társaság (EAA) Budapesten megtartott 15. konferenciáját követően, mint ennek szatellit-rendezvényeként került sor 2006. szeptember 4–6-án a Tiszaföldvár–Homokon, a Homoki Gyógypedagógiai Intézetben az értelmi fogyatékosokkal foglalkozó Nemzetközi Tudományos Konferenciára.

A konferencia előadásai nemrég könyvalakban jelentek meg. Szerkesztője, a rendezvény szervezője dr. Buday József főiskolai tanár, az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kara Gyógypedagógiai Kórtani Tanszékének vezetője. Harminc éven keresztül végzett pontos és következetes munkájának az eredménye a konferencia és a megjelentetett kötet.

A kötet 260 oldalas, az előszón és a szerkesztő előszaván kívül 16 tudományos munkát és egy függelék tartalmaz. Számtalan (történelmi értékű) fotó, táblázat és diagram gazdagítja.

A 14 magyarországi szerző mellett egy kanadai kutató terjedelmes és minden szakmai igényt kielégítő munkája is helyet kapott.

Magyarországon az értelmi fogyatékos gyermekek és kontrollesoportok körében 1975 óta végeznek aprólékos és pontos mérési munkát. Az antropológiai vizsgálatok helyszíne általában a homoki intézet.

A továbbiakban a testi fejlődésről, a fizikai állóképességről és a nevelés szerepéről, ezek optimális fejlesztéséről szóló munkákat ismertetjük.

Hajnal Ferenc, a Homoki Gyógypedagógiai Intézet igazgatója az intézményt mutatta be. Tiszaföldvár kertvárosában működik. A 252 tanulót 181 dolgozó látja el. Óvodai, általános iskolai és szakiskolai oktatást nyújtanak enyhe és közép-súlyos értelmi fogyatékos gyerekeknek. Az oktatási feladatok mellett kollégiumi ellátást, valamint gyermek- és ifjúságvédelmi szakellátást biztosít az Intézet lakásotthonos elhelyezés keretében. A majd 100 évre visszatekintő intézet fő célja a rehabilitáció és a rehabilitáció elősegítése.

Az egykori Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola Gyógypedagógiai Kórtani Tanszékének munkatársai 1975-ben hosszmetzeti növekedésvizsgálatot kezdtek a homoki intézetben. Erről Buday József főiskolai tanár számolt be. Mint mondta, 14 testméretre kiterjedő, részletes antropológiai programot vé-

gezték, beleértve az anthropometriai szomatotípus kiszámításához szükséges méréseket is. Mintegy 20 éve a fizikai állóképesség mérését is elvégzik.

A Down-szindróma új genetikai nézőpontjairól a szegedi Gyermekgyógyászati Tanszék tanára, László Aranka tájékoztatót.

A fogyatékosok kórokanak növekedésre és testalkatra gyakorolt hatását tanulmányozta Buday József a *Fogyatékosok körében végzett humánbiológiai vizsgálatok néhány szempontja* c. cikkében. Rámutatott arra is, hogy a különböző tudományterületet művelők (orvos, pszichológus, gyógypedagógus) probléma-megközelítése különböző.

Gönczné Szabó Terézia és Domina Regina a Szabolcs-Szatmár-Bereg megye fogyatékos gyermekeinek néhány kóroktani jellemzőjével ismerteti meg az olvasót. Amint a munkából kitűnik, a különböző kóreredetek előfordulási gyakoriságában a környezeti ártalmak és a perinatális ártalmak vezetnek.

Egy 30 évig tartó hosszmetzeti vizsgálat eredményeit teszi közzé Buday József. Az évenként mért mintegy 150–200 értelmi fogyatékos gyermek növekedésére vonatkozó adatokból betekintést kapunk az egyes paraméterek változásába is. A szerző gazdag irodalom felhasználásával foglalkozik a szekuláris növekedésváltozással, a proporcionalitással és a testalkattal. A vizsgált mintát különböző szempontok alapján csoportosította.

Az értelmi fogyatékosok helyzetét, főleg oktatásukat és gyámság alá helyezésüket, Gyene Piroska ismertette.

William D. Ross Kanadából érkezett a konferenciára. Beszámolójának témája a különböző gyermekek egyazon szociális és érzelmi szükségletei. Ez a tanulmány a Saskatchewan Húsvéti Tábor kezdeti éveire emlékezik vissza. A kiindulópont szerint a gyermekek különbözőek, de közös szociális és érzelmi szükségleteik vannak, amelyeket a játékon és játékvezetésen keresztül lehet kielégíteni. Feltételezi, hogy a közös célok és a tanítási sorrend minden fiatalokkal foglalkozót képessé tesz arra, hogy hatékony játékvezető legyen. A mellékelt táblázat a gyerekek alapvető szociális és emocionális szükségleteit ismerteti (szeretet, gyöngédség, valakihez tartozás, függetlenség stb.).

Az értelmi fogyatékos gyerekek testi nevelésével Regényi Enikő és Nagy Karolin foglalkozik. A dolgozat nyomon követi az értelmi fogyatékosok testi nevelésének elméleti alapjait, a pszichomotoros és neurológiai fejlődést, valamint a fejlesztést, a terápiás eljárásokat és a felnőttkori szabadidős foglalkozásokat.

A korai fejlesztés jelentőségéről Tözsér-Csanádi Gabriella írt. A szakmai köztudatban ennek a ténynek mind fontosabb szerep jut.

Az értelmileg fogyatékos fiatalok számára is megrendezik az olimpiai játékokat. Az „Engedd, hogy győzzek, ha nem győzhetek, hadd küzdjek bátran” mottóval megrendezésre kerülő játékok tekinthetők a világ legnagyobb évi programjának a sport és versenyzés terén. A Magyar Speciális Olimpia 1989-ben alakult azzal a céllal, hogy gondoskodjon az értelmi fogyatékos emberek

sportedzéséről és versenyeiről. Az eredmény: 17 sportágban mintegy 3000-en sportolnak.

Sporttal kapcsolatos Osváth Péter munkája is. A Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Karán folyó kiválasztásról ír; a kialakított kritériumok alapján az értelmi fogyatékos emberek rendszeresen sportolhatnak.

Egy új módszert és a módszer alapján végzett állóképesség-mérés eredményeit teszi közzé Hurgulyné Horváth Brigitta. Tény, hogy „...a testnevelés egy olyan tantárgy, melyet tanítottunk a gyerekeknek, de nincs mérési módszer, amellyel ellenőrizhetjük tanítványaink munkáját és fejlődését...” A szerző ezen a tényen szeretne változtatni.

A munkahelyi beválást elemezte Hajnal Ferenc és Tóth Adrienn a testalkat és a fizikai állóképesség viszonylatában. Tanulmányuk gyakorlati jelentősége abban van, hogy mivel a felnőtt értelmi fogyatékosok valamilyen fizikai munkát végeznek, az erre alkalmas testalkat és fizikai állóképesség rendkívül fontos rehabilitációjuk szempontjából.

A kötet végén *Adatok, a Down-syndroma hazai kutatásának története* címmel publikál Buday József. Áttekintést ad az ezzel kapcsolatos magyarországi kutatásokról a kezdetektől a hetvenes évek végéig. A kórkép első említése a magyar szakirodalomban 1895-ben történt.

A könyvnek más szakkönyvekkel való összehasonlítás esetén van egy ma még talán felbecsülhetetlen előnye: a nyomtatott magyar szöveg szóról szóra angolra fordított tükörképe szinte nyelvtankönyv szerepét is betöltheti, így is segítve a téma iránt érdeklődő olvasót.

Mind a nemzetközi tudományos konferencia, mind a konferenciaanyag tartalma közérdekű, hiszen az értelmi fogyatékosok itt élnek közöttünk. Az anthropometriai adatokon túl a rendezvény és a kötet is azt sugallja, hogy mindannyiunk kötelessége és felelőssége a hátrányos helyzetűek felkarolása és segítése. Ez a gyűjtemény határon túli indokoltsága.